

Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittäminen

Kansalaisjärjestöstrategian
toimeenpanosuunnitelma 2023–2027

Toimeenpanosuunnitelma

Kansalaisjärjestöstrategian toimeenpanosuunnitelma on strategian toimeenpanoa koordinoivan työryhmän [myöhemmin strategiatyöryhmän] asiakirja, joka valmistellaan yhdessä vastuuministeriöiden kanssa. Strategiatyöryhmä päivittää toimeenpanosuunnitelman tarpeen mukaan hankesuunnitelmien tarkentuessa ja toimenpiteiden edetessä kuluvalle hallituskaudella.

Perustiedot

Hanke	Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta
Hankenumero	OM003:00/2025, OM140:00/2023
Asiakirjan tyyppi	Strategian toimeenpanosuunnitelma
Versio	4.0
Laatija	Mikko Lehtonen, Maria Wakeham-Hartonen
Luottamuksellisuus	Julkinen
Hyväksyjä	Strategiatyöryhmä
Hyväksytty	27.11.2025
Jakelu, julkaisu	Hankesivu
Palaute	kansalaisjarjestostrategia.om@gov.fi

Versiohistoria

Versio	Hyväksytty	Muutokset	Perustelut
0.1	23.8.2024 (käsitelty)	Ensimmäinen luonnos	Työryhmä antoi palautetta suunnitelmasta.
1.0	19.9.2024 (hyväksytty)	Suunnitelmassa on otettu huomioon vastuuvalmistelijoiden tarkennukset.	Työryhmä antoi palautetta suunnitelmasta.
2.0	22.10.2024 (hyväksytty)	Suunnitelman toimenpiteitä on muokattu ja tekstiä on yleisesti tarkistettu.	Työryhmä valmisti suunnitelman julkaisua.
3.0	31.1.2025 (hyväksytty) 10.4.2025 (julkaistu)	Suunnitelman rakennetta on muokattu yksinkertaisempaan muotoon ja toimenpiteitä on tarkistettu.	Työryhmä muokkasi suunnitelmaa toimenpiteiden etenemisen mukaisesti, mikä tarkistettiin vielä erikseen huhtikuussa.
4.0	27.11.2025 (hyväksytty)	Säädöshankkeita ja selvityksiä koskevia toimenpiteitä on tarkistettu.	Työryhmä muokkasi suunnitelmaa toimenpiteiden etenemisen mukaisesti.

Sisällys

1	Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta	5
1.1	Perustiedot	5
1.2	Päämäärät ja tavoitteet	6
2	Strategian toimeenpano ja seuranta ja arviointi	8
2.1	Toimeenpano	8
2.2	Riskienhallinta ja yhteydet	9
2.3	Seuranta ja arviointi	10
3	Strategian toimeenpanoon osallistuminen ja viestintä	11
4	Strategian toimenpiteet	13
4.1	Verotus- ja valtionavustuskäytännöt	13
4.2	Kansalaisyhteiskuntavisio	15
4.3	Säätely ja toimintatavat	17
4.4	EU-rahoitus	19
4.5	Vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan kanssa	20
	Liite 1 Toimeenpanoon yhteydessä olevia hankkeita ja ohjelmia	23

1 Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta

1.1 Perustiedot

Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta ja sen toimeenpanosuunnitelma perustuvat pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan 20.6.2023:

Keskeinen osa toimivaa demokratiaa on aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta. Hallitus valmistelee kansalaisjärjestöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman. Strategian puitteissa kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä sääntelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta.¹

Valtioneuvosto hyväksyi 6.6.2024 valtioneuvoston periaatepäätöksen kansalaisjärjestöstrategiasta, joka linjaa, miten kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä kehitetään kuluvalle hallituskaudella 2023–2027.² Strategia antaa ohjeita ja ohjaa asioiden valmistelua valtioneuvoston periaatepäätöksenä, joka on luonteeltaan poliittinen kannanotto.

Kansalaisjärjestöstrategian tarkoituksena on edistää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa, kehittää kansalaisjärjestöjä koskevaa valtionavustustoimintaa ja purkaa kansalaisjärjestöjä kuormittavaa byrokratiaa. Koska kansalaisjärjestötoiminta ja kansalaisjärjestöjen toimintaympäristö muuttuvat, kansalaisjärjestöillä on tarve kehittää toimintaansa, lisätä yhteistyötään ja uudistaa rakenteitaan. Tätä seurataan myös

¹ Vahva ja välittävä Suomi

² Kansalaisjärjestöstrategia linjaa kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä

yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentarisessa neuvottelukunnassa.³

Kansalaisjärjestöstrategia julkaistiin kolmella kielellä oikeusministeriön julkaisusarjassa ja Valtioneuvoston yhteisessä julkaisuarkistossa Valtossa.

Kansalaisjärjestöstrategia 2023–2027: Periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä (2024:20)

Strategin för civilsamhällesorganisationer 2023–2027: Statsrådets principbeslut om utvecklandet av civilsamhällesorganisationernas verksamhetsbetingelser (2024:21)

CSO Strategy 2023–2027: Government resolution on the development of civic space (2024:22)

Suomenkielisen periaatepäätöksen liitteenä on strategiaa täydentävä taustamuistio, jossa kuvataan myös strategian valmistelua. Taustamuistio on saatavissa myös englannin kielellä hankesivulla.

1.2 Päämäärät ja tavoitteet

Yksityisrahoitukseen perustuva lahjoittamisen kulttuuri kehittyy ja kansalaisjärjestöjen omavaraisuus vahvistuu. Vahvistetaan kansalaisjärjestöjen oman varainhankinnan edellytyksiä, jotta kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet hankkia lisää yksityisrahoitusta kasvavat.

Valtionavustustoiminnan vaikuttavuus lisääntyy ja tuottavuus paranee. Vähennetään hallinnollista taakkaa ja valtionavustustoiminnan monikanavaisuutta sekä parannetaan toiminnan tuottavuutta.

³ Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta

Suomeen saatava EU-rahoitus kasvaa ja Suomi hyötyy Euroopan unionista entistä enemmän. Tuetaan EU-rahoituksen saamista Suomeen lisäämällä kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea EU-rahoitusta ja tehdä verkostomaista yhteistyötä.

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen ja vapaaehtoistoiminnan merkitys kasvavat. Kannustetaan ihmisiä osallistumaan kansalais- ja vapaaehtoistoimintaan keventämällä ja purkamalla kansalaisjärjestöjä koskevia normeja, uudistamalla viranomaisten toimintatapoja ja yhtenäistämällä viranomaistulkintoja.

Valtionhallinnossa vahvistuu tiedolla johtaminen, osallisuus ja yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa. Rakennetaan kansalaisyhteiskuntapolitiikan tietoperustaa ja hyödynnetään sitä päätöksenteossa.

2 Strategian toimeenpano ja seuranta ja arviointi

2.1 Toimeenpano

Strategian toimeenpanoon sisältyy säädöshankkeita, selvityksiä ja muita kehittämistoimia. Tarkoituksena on esimerkiksi laajentaa kansalaisjärjestöille osoitettavien lahjoitusten verovähennysoikeutta, uudistaa valtionavustuslakia ja -käytänteitä sekä käydä visioivaa keskustelua kansalaisyhteiskunnasta sekä järjestöjen roolista, asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa.

Ministeriöt tekevät toimenpiteet virkatyönä ja toimivaltansa ja työjärjestyksensä mukaisesti. Päämäärien saavuttaminen ja tavoitteiden edistäminen edellyttää toimia paitsi ministeriöissä myös hallintorajat ylittävää yhteistyötä. Jos toimenpiteillä arvioitaisiin olevan muita kustannuksia kuin virkatyöstä aiheutuvia kustannuksia, toimenpiteet toteutetaan vain, jos niille järjestyy erillinen rahoitus.

Oikeusministeriö johtaa työryhmää, joka koordinoi strategian hallintorajat ylittävää toimeenpanoa valtioneuvostossa. Strategian toimeenpano jatkuu 17. huhtikuuta 2027 asti. Strategiatyöryhmä tekee sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmälle ehdotuksia tarvittavista lisätoimenpiteistä toimikautensa aikana.

Oikeusministeriön yhteydessä toimivalla kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnalla (KANE) ja etnisten suhteiden neuvottelukunnalla (ETNO) on strategiatyöryhmässä pysyvät asiantuntijat. Valtakunnalliset kattojärjestöt ja Tieteellisten seurain valtuuskunta osallistuvat valmisteluun strategiatyöryhmän laajennetussa kokoonpanossa. Kattojärjestöt ja Tieteellisten seurain valtuuskunta tuottavat asiantuntijatietao strategian toimeenpanoa varten ja lisäävät osallisuutta dialogin kautta, erityisesti kansalaisyhteiskuntavisiota muodostettaessa. Strategiatyöryhmä kokoontuu tarpeen mukaan laajennetussa kokoonpanossa.

Strategian toimeenpano perustuu avoimen hallinnon periaatteeseen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden moniäänisyyteen ja yhdenvertaisuuteen. Oikeusministeriö on säännöllisesti yhteydessä hankkeiden vastuuvastuutelijoihin ja seuraa toimenpiteiden etenemistä ministeriöissä. Oikeusministeriö tekee myös strategian toimeenpanoon liittyvien riskien ja riippuvuuksien kokonaisarviointia osana hallitusohjelmaseurantaa.

Osa strategian toimenpiteistä koskee kaikkia ministeriöitä. Keskeisiä valmisteluvas-
tuullisia ministeriöitä strategian toimeenpanossa ovat oikeusministeriö ja valtiovarain-
ministeriö. Valtiovarainministeriöllä on esimerkiksi koordinoiva rooli valtionavustustoi-
minnan ja valtionavustuspalveluiden kehittämisessä.⁴

Strategian toimeenpano voi tuottaa sisältöjä esimerkiksi ministeriöiden virkapuheen-
vuoroihin tai ministeriöiden yhteiseen tulevaisuuskatsaukseen tulevaan hallituskau-
teen valmistauduttaessa. Toimeenpanon yhteydessä voidaan arvioida myös tarvetta
eduskunnalle annettavasta kansalaisyhteiskuntapoliittisesta selonteosta seuraavalla
hallituskaudella, mitä kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta suosittelee lop-
puraportissaan. Kuluvalle hallituskaudella neuvotellaan myös Euroopan unionin moni-
vuotisesta rahoituskehyksestä 2028–2034.^{5 6}

2.2 Riskienhallinta ja yhteydet

Strategiatyöryhmä varmistaa, että strategiaa toteutetaan mahdollisimman tehokkaasti
ja tuloksellisella tavalla. Se tarkoittaa talouden ja toiminnan suunnittelua sekä riskien-
hallintaa. Strategian toimeenpanoon liittyy esimerkiksi taloudellisia ja toiminnallisia ris-
kejä, jotka voivat vaikuttaa päämäärien saavuttamiseen ja tavoitteiden edistämiseen.
Toimenpiteitä hankkeistetaan, toimenpiteille etsitään rahoitusta ja toimenpiteitä raja-
taan, jotta avaintuloksia saadaan aikaan ja jotta riskien todennäköisyys pienenee.

Strategiatyöryhmä suunnitteli uusia keinoja, jotka tukevat kansalaisjärjestöjen val-
miuksia hakea, hallinnoida ja hyödyntää EU-hankerahoitusta. Syksyllä 2025 aloitettiin
uusi toimenpide, jossa Motiva etsi kansalaisjärjestöjen kanssa keinoja EU-rahoituksen
hyödyntämiseksi.⁷ Työryhmä haki määrärahaa neuvontapalveluita varten, mutta rahoi-
tusta ei järjestynyt. Työryhmä haki määrärahaa myös kansalaisyhteiskuntavision muo-
dostamista tukevaan skenaariotutkimukseen, mutta myöskään se ei ole saanut rahoi-
tusta.

Valtioneuvoston muilla hankkeilla ja ohjelmilla on myös myönteistä vaikutusta kansa-
laisjärjestöihin. Esimerkiksi peruspankkipalvelutyöryhmä valmistelee hallituksen esi-

⁴ Valtionavustustoiminnan yhteiskehittämisen ja yhteisten valtionavustuspalvelujen
strategisen ohjaamisen yhteistyöryhmä

⁵ The EU's 2021-2027 long-term budget and NextGenerationEU

⁶ Rahoituskehys

⁷ Kansalaisjärjestöjen kanssa etsitään keinoja EU-rahoituksen hyödyntämiseksi

tystä peruspankkipalveluiden saatavuuden ja käytettävyyden edistämiseksi. Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittäminen on esillä myös esimerkiksi luonnoksessa yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029.⁸

2.3 Seuranta ja arviointi

Strategiatyöryhmä seuraa toimenpiteiden etenemistä ja raportoi siitä sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmälle sekä osana hallitusohjelmaseurantaa. Strategiatyöryhmä tekee sidosryhmäyhteistyötä ja -viestintää, seuraa kansalaisjärjestöjen toiminnassa ja toimintaedellytyksissä tapahtuvia muutoksia sekä valmistelee hankkeen seurantaraportin mahdollisine politiikkasuosituksineen toimikautensa loppuun mennessä, mikä lisää kansalaisyhteiskuntapolitiikan jatkuvuutta. Oikeusministeriö tilaa mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisen, vuonna 2026 toteutettavan arvioinnin seurantaraporttia varten.

Oikeusministeriö kokoaa kansalaisjärjestöjä koskevia tietoja yhteen viranomaisten kanssa. Oikeusministeriön verkkosivulla om.fi/kansalaisjarjestostrategia julkaistun raportin tavoitteena on luoda yleiskuvaa kansalaisjärjestöistä muutoksineen, helpottaa tiedonhakua ja tukea strategian seurantaa. Raporttia kehitetään ja laajennetaan, jotta se vakiintuu käyttöön myös strategiahankkeen jälkeen. Oikeusministeriö julkaisee myös demokratiaindikaattoreita, minkä lisäksi valtioneuvoston kanslia vastaa perusoikeusseurannasta.^{9 10}

⁸ Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029

⁹ Demokratiaindikaattorit

¹⁰ Perusoikeusseuranta

3 Strategian toimeenpanoon osallistuminen ja viestintä

Strategiatyöryhmän tavoitteena on lisätä kansalaisjärjestöstrategian tunnettuutta ja tehdä strategian toimeenpanosta avointa, dialogista ja mahdollisimman helppoa seurata. Sidosryhmäyhteistyössä ja -viestinnässä korostetaan muutosten ja odotusten hallintaa. Sidosryhmäviestintä tekee selkoa tulevasta, auttaa ennakoimaan hallinnon toimia ja lisää kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kuulluksi tulemistä.

Strategian toimeenpanoon halutaan saada kansalaisyhteiskunnan toimijoita monipuolisesti mukaan, mikä näkyisi laadukkaana valmisteluna ja myönteisenä osallisuuden kokemuksena sekä tutkitun tiedon hyödyntämisenä. Kuulemisten rinnalla toimeenpanossa kiinnitetään erityistä huomiota dialogin ja yhteiskehittämisen lisäämiseen. Vaikka kansalaisten ja sidosryhmien osallisuutta on edistetty viime vuosina, siinä on edelleen kehittämisen varaa.¹¹ Osa kansalaisjärjestöistä raportoi asiantuntijakuulemisten vähentyneen ja lausuntoaikojen lyhentyneen.¹² Avoimen hallinnon kyselyn (2025) mukaan hallinnon henkilöstön yhteyttä kansalaisjärjestöihin ei ole vahvistettu yhtä aktiivisesti kuin ennen.¹³

Kaikki strategian toimeenpanosta ja sen seurannasta kiinnostuneet tahot ja toimijat voivat liittyä sähköpostilistalle sidosryhmäyhteistyötä varten ja sidosryhmäviestinnän tehostamiseksi. Kiinnostuneet saavat ajankohtaista tietoa strategian toimenpiteiden etenemisestä sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Osallistuminen ei velvoita mihinkään. Yhteystiedot voi pyytää poistettavaksi sähköpostitse, ja oikeusministeriö informoi henkilötietojen käsittelystä.

Oikeusministeriö tekee viestintäyhteistyötä hankkeiden vastuuvalmistelijoiden kanssa ennakoivasti ja tapauskohtaisesti. Strategiatyöryhmän jäsenet muistuttavat hallinnonaloillaan, että sidosryhmillä on oltava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa hankkeiden eri vaiheissa.¹⁴

¹¹ Aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittäminen: Arviomuistio

¹² Kattojärjestöt: budjettileikkausten vaikutukset uhkaavat romuttaa yhteiskunnan perustan

¹³ Avoimen hallinnon kysely 2025

¹⁴ Julkinen hallinto hyötyisi osallisuuden tarkemmasta määrittelystä

Oikeusministeriö suunnittelee, suhteuttaa ja seuraa strategian toimeenpanoon liittyvää viestintää käytössä olevien resurssien mukaisesti. Toimeenpanon koordinointia, valmistelua ja sidosryhmäviestintää varten oikeusministeriö

- julkaisee perustietoja ja tekee ajankohtaisviestintää
- järjestää avoimia keskustelutilaisuuksia ja tilannekatsauksia
- osallistuu verkostoihin
- tuottaa sisältöjä julkishallinnon tapahtumiin
- hyödyntää relevantteja tapahtumia ja
- viestii sidosryhmilleen.

Oikeusministeriön viestintäkanavat

Verkkosivut: <https://oikeusministerio.fi/kansalaisjarjestostrategia>

Hankesivu (strategian toimeenpano): <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM003:00/2025>

Hankesivu (strategian valmistelu): <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM140:00/2023>

Sosiaalinen media: #kansalaisjärjestöstrategia

Valtioneuvoston sisäisessä viestinnässä käytetään Kampus-intranetiä.

4 Strategian toimenpiteet

Kansalaisjärjestöstrategiassa kuvataan päämääriin ja tavoitteisiin liittyviä toimenpide-ehdotuksia. Säädöshankkeiksi, selvityksiksi ja muiksi kehittämistoimiksi konkretisoidut toimenpiteet ryhmitellään tässä suunnitelmassa viiteen kokonaisuuteen, mikä tukee myös strategian arviointia ja toimenpiteiden seuranta. Toimeenpanosuunnitelmaan dokumentoidaan vastuuministeriöiden toimittamat tiedot toimenpiteiden aikataulusta, laajuudesta ja resursoinnista valmisteluvastuiden mukaisesti.

4.1 Verotus- ja valtionavustuskäytänteet

Kansalaisjärjestöjen oman varainhankinnan edellytysten vahvistaminen on kiireellinen tavoite, koska kansalaisjärjestöillä on tarve saada valtionavustusten rinnalla lisää muuta julkista ja yksityistä rahoitusta toimintaansa varten. Tavoitteen saavuttaminen vaatii säädösvalmistelua valtiovarainministeriössä sekä verotus- ja valtionavustuskäytänteiden uudistamista yhteistyössä valtionapuviranomaisten, verohallinnon ja sidosryhmien kanssa.

Tavoite: Kansalaisjärjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset ja omavaraisuus vahvistuvat sekä valtionavustustoimintaan liittyvä hallinnollinen taakka kevenee.

Mittarit: Varainhankintaan perustuvan yksityisrahoituksen määrä, kansalaisjärjestöille myönnettävien ja maksettujen valtionavustusten määrä valtionavustuslajeittain

Tietolähteet: Verovähennykset ja ilmoitukset (Verohallinto), rahankeräykset ja pienkeräykset (Poliisihallitus), harkinnanvaraiset valtionavustukset (Valtiokonttori)

Vastuuministeriöt seuraavat ja arvioivat säädöshankkeita erikseen.

1 Tuloverolain ja verokäytänteiden uudistaminen

Toimenpiteen tavoitteena on laajentaa kansalaisjärjestöille osoitettavien lahjoitusten verovähennysoikeutta yksilö- ja yhteisöverotuksessa vuoden 2026 alusta alkaen. Muutos edellyttää tuloverolain (1535/1992) lahjoitusvähennystä koskevien säännösten muuttamista. Lahjoitusvähennyksen laajentaminen edellyttää myös ilmoittamiseen ja raportointiin liittyvien käytänteiden ja ohjeiden uudistamista Verohallinnossa.

Valtiovarainministeriön vero-osasto valmistelee lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista koskevan hallituksen esityksen vuonna 2025 osana henkilöiden tuloverotusta ja eräitä muita verotusta koskevia muutoksia selvittävää hanketta.¹⁵ Valmistelu jatkuu.¹⁶ Lahjoitusten verovähennysoikeutta koskevien säädösmuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2026.

Hankeseuranta

Toimenpide on käynnissä.

Henkilöiden tuloverotusta ja eräitä muita verotusta koskevia muutoksia selvittävä hanke ([VM115:00/2023](#))

2 Valtionavustuslain uudistaminen

Valtionavustuslaki 688/2001 on menettelyjä koskeva yleislaki, jossa säädetään valtionavustuksen myöntämisen perusteista. Valtionavustusten myöntämisestä säädetään lisäksi muun muassa valtion talousarviosta annetussa laissa 1988/423, valtionavustuskohtaisessa erityislainsäädännössä ja mahdollisessa Euroopan unionin lainsäädännössä.

Valtiovarainministeriön budjettiosasto käynnisti marraskuussa 2024 säädöshankkeen valtionavustuslain osittaista uudistamista varten. Hankkeessa arvioidaan valtionavustuslain muutostarpeita kokonaisuutena ja valmistellaan tarpeelliseksi katsotut ehdotukset hallituksen esityksen muotoon.

Hankeseuranta

Toimenpide on käynnissä.

Valtionavustuslain osittaisuudistusta valmisteleva työryhmä ([VM180:00/2024](#))

¹⁵ [Lausuntopyyntö](#)

¹⁶ [Valtion talousarvioesitys: Vuoden 2026 veromuutokset kootusti](#)

3 Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen

Toimenpiteen tavoitteena on painottaa yleisavustuksia hankeavustusten sijaan ja keventää hallinnollista taakkaa valtionavustustoiminnassa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää esimerkiksi yleishyödyllisille yhteisöille myönnettäviin yleisavustuksiin ja kohdennettuihin yleisavustuksiin liittyvien käytänteiden uudistamista.

Valtiovarainministeriön johtama valtionavustustoiminnan yhteiskehittämisen ja yhteisten valtionavustuspalvelujen strategisen ohjaamisen yhteistyöryhmä asetti lokakuussa 2024 valtionavustuskäytänteiden uudistamisjaoston, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus valtionavustuskäytänteiden uudistamiseksi.¹⁷ Jaosto luovutti ehdotuksensa yhteistyöryhmälle 11. syyskuuta 2025, ja raportti julkaistiin 9. lokakuuta 2025.¹⁸ Ehdotusten arviointia jatketaan virkavalmisteluna valtionapuviranomaisissa, ja niihin viitataan esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusviraston jälkiseurantaraportissa.¹⁹

Hankeseuranta

Toimenpide on valmis. ☑

Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille (Valtioneuvoston julkaisu 2025:90)

Yleisavustuksiin liittyviä, uudistettavia käytänteitä ([Otakantaa.fi](https://otakantaa.fi))

Valtionavustustoiminnan yhteiskehittämisen ja yhteisten valtionavustuspalvelujen strategisen ohjaamisen yhteistyöryhmä ([VM169:00/2023](#))

4.2 Kansalaisyhteiskuntavisio

Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten kehittäminen on toinen kiireellinen tavoite. Kansalaisyhteiskuntaa koskeva, laaja tietoperusta tukee julkista päätöksentekoa, lisää hallinnon toimien ennakoitavuutta ja vahvistaa hallituskaudet ylittävää kansalaisyhteiskuntapolitiikkaa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää muun muassa yhteistä kansalaisyhteiskuntavisiota.

¹⁷ [Ota kantaa -kysely](#)

¹⁸ [Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille](#)

¹⁹ [Jälkiseurantaraportti: Rahapelitoiminnan tuotoista myönnettyt avustukset](#)

Tavoite: Kansalaisyhteiskuntavision ja sen muodostaminen vahvistavat kansalaisyhteiskuntavaikutusten arviointia osana julkista päätöksentekoa ja lisäävät sidosryhmien luottamusta pitkäkestoiseen kansalaisyhteiskuntapolitiikkaan.

Mittarit: Osallistumista ja luottamusta mittaavat kysymykset

Tietolähteet: Lausunnot säädösvalmistelussa ja kehittämishankkeissa (lausuntopalvelu), sidosryhmäkysely (oikeusministeriö)

4 Kansalaisyhteiskuntavision muodostaminen

Toimenpiteen tavoitteena on keskustella kansalaisyhteiskunnan tilasta ja tulevaisuudesta sekä erityisesti kansalaisjärjestöjen roolista, asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa 2040-luvulle tultaessa. Kansalaisyhteiskuntavision 2035 valmistellaan strategisen ja parlamentaarisen tulevaisuustyön ja ennakkoinnin perusteella oikeusministeriön ja strategiatyöryhmän johdolla. Kansalaisvisiota muodostetaan monimenetelmällisesti tammikuusta 2025 kesäkuuhun 2026 asti.

Kansalaisyhteiskuntavisiota muodostetaan vaiheittain työsuunnitelman perusteella. Valmistelua varten tehdään toimintaympäristöanalyysia (keväät 2025), hyödynnetään tiedesparrausta ja tutkijayhteistyötä (syksy 2025) sekä järjestetään tulevaisuuskeskusteluja (vuodenvaihte 2025–2026).^{20 21} Lisäksi visiossa otetaan huomioon Euroopan unionin kansalaisyhteiskuntastrategia, valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan loppuraportti.^{22 23 24}

Kansalaisyhteiskuntavision laaditaan strategiatyöryhmän vision / muistion muotoon. Ehdotuksesta kansalaisyhteiskuntavisioksi pyydetään lausuntoja keväällä 2026 ennen kuin visio julkaistaan. Visio sisältäisi myös suosituksia pitkän aikajänteen kansalaisyhteiskuntapolitiikan kehittämiseksi. Kansalaisyhteiskuntavisioon sisältyvien suositusten toteuttaminen voidaan aloittaa osana strategian toteuttamista tapauskohtaisesti arvioiden.

²⁰ Puolueet ja kansalaisjärjestöt yhtä mieltä: kansalaistoiminnalla on itseisarvo suomalaisessa demokratiassa

²¹ Kansalaisyhteiskuntapolitiikan tietoperusta: Tutkijoiden havaintoja

²² Euroopan unionin kansalaisyhteiskuntastrategia

²³ Tulevaisuusselonteon 1. osa: Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

²⁴ Kansalaisyhteiskuntapolitiikka tarvitsee yhteistä suuntaa ja seuranta: Loppuraportti kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan toimikaudesta 2022–2026

Hankeseuranta

Toimenpide on käynnissä.

Kansalaisjärjestöstrategian toimeenpano 2024–2027 ([OM003:00/2025](#))

4.3 Sääntely ja toimintatavat

Ihmisten kannustaminen aktiiviseen kansalaisuuteen ja kansalaistoimintaan on tärkeä tavoite. Tavoitteen saavuttaminen voi edellyttää järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan ylimääräisen sääntelyn keventämistä, viranomaisten toimintatapojen uudistamista ja viranomaistulkintojen yhtenäistämistä. Kansalaisyhteiskuntavaikutusten arviointi on otettava huomioon myös muussa valmistelussa hallinnonaloilla.

Tavoite: Ihmisten on nykyistä helpompi osallistua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan, joka on elinvoimaista muun muassa mahdollistavan sääntelyn ansiosta.

Mittarit: Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan järjestämistä ja siihen osallistumista kuvaavat määrälliset tiedot

Tietolähteet: Yhdistykset ja luottamushenkilöt (Patentti- ja rekisterihallitus), European Social Survey

5 Sääntelyn ja toimintatapojen kehittäminen

Toimenpiteen tavoitteena on kartoittaa järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa sääntelyä ja tehdä sitä koskevia kehittämis ehdotuksia normienpurkua ja byrokratian keventämistä varten. Sääntely määrittää mahdollisuuksia ja rajoituksia toiminnan järjestämiseen. Tavoitteena on samalla tunnistaa, missä tilanteissa sääntelyä kaivattaisiin lisää ja milloin jokin esteeksi koettu asia perustuu säädöksen asemesta viranomaisen harkintavaltaan ja tulkintaan.

Oikeusministeriö julkaisi raportin järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevasta sääntelystä säännöskohtaisine kehittämisehdotuksineen kesäkuussa 2025. Raportin valmisti selvityshenkilö, oikeustieteen lisensiaatti Juha Viertola oikeusministeriön toimeksiannosta.²⁵ Ehdotusten arviointia jatketaan virkavalmisteluna.

Hankeseuranta

Toimenpide on valmis. ☑

[Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen: Selvityshenkilön raportti \(Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:26\)](#)

[Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan lainsäädännöllisiä esteitä selvitetään](#)

6 Yhdistyslain ja yhdistysrekisterin uudistaminen

Toimenpiteen tavoitteena on uudistaa yhdistyslakia 503/1989, jotta rekisteröidyt yhdistykset voivat ottaa käyttöönsä toimitusjohtaja-toimielimen sääntömuutoksella tai fuusioitua niin päättäessään. Yhdistys valitsee sille sopivan hallintomallin. Yhdistyslain muutos koskee useita pykälä. Toimitusjohtaja-toimielin selkeyttää päätösvaltaa ja päätösten toimeenpanoa (hallinnon hoitamista), kun tehtävät ja vastuut ovat tasapainossa. Fuusiomahdollisuus helpottaa rakenteellisia uudistuksia yhdistyksissä. Yhdistysten yhdistyminen on yleistynyt jo aiemmin, ja siihen liittyy kiinnostusta yhdistyksissä.²⁶

Oikeusministeriö ei ole vielä käynnistänyt säädöshanketta, eikä yhdistyslain uudistaminen ole ministeriön lainsäädäntösuunnitelmassa. Selvityshenkilö esitti raportissaan yhdistyslakia koskevia säännösmuutoksia.²⁷ Yhdistyslain uudistaminen edellyttää muutoksia Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin. Yhdistysrekisteriä koskevien muutosten rahoituksesta ei ole sovittu. Patentti- ja yhdistysrekisteri arvioi säännösten toiminnallisia vaatimuksia ja kustannusvaikutuksia syksyllä 2025.

²⁵ [Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan lainsäädännöllisiä esteitä selvitetään](#)

²⁶ [Voivatko yhdistykset selviytyä avustusleikkauksista yhdistymällä?](#)

²⁷ [Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen: Selvityshenkilön raportti](#)

Hankeseuranta

Toimenpide ei ole vielä käynnissä.

4.4 EU-rahoitus

Strategian keskeinen tavoite on tukea EU-rahoituksen saamista Suomeen. Euroopan unionin rahoitusohjelmat ja rahastot tarjoavat kansalaisjärjestöille monipuolisia mahdollisuuksia. Rahoitusta ei arvion mukaan haeta tai hyödynnetä niin paljon kuin mahdollista. Syitä tähän ovat esimerkiksi omarahoituksen puute, puutteelliset haku- ja hallinnointivalmiudet sekä rajalliset resurssit osallistua vaativiin hankehakuihin.^{28 29} Strategian tavoitteen saavuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä rahoitusohjelmien kanssa ja vaikuttamista rahoituskäytänteisiin.

Tavoite: Yhä useampi kansalaisjärjestö hakee ja saa EU-rahoitusta.

Mittarit: EU-rahoituksen hakija- ja hankemäärä, myönnetyn EU-rahoituksen määrä, myönnetyn rahoituksen määrä suhteessa haettavissa olevaan rahoitukseen (kehys ja toteuma)

Tietolähteet: Rahoitusohjelmakohtainen raportointi, kartoitukset ja selvitykset

Rahoitusohjelmat seuraavat ja arvioivat rahoituksen käyttöä erikseen.

7 Kansalaisjärjestöjen haku- ja hallinnointivalmiuksien kehittäminen EU-hankerahoituksen hyödyntämiseksi

Toimenpiteen tavoitteena on tunnistaa, mistä kuluvan ohjelmakauden rahoitusohjelmista kansalaisjärjestöjen on mahdollista hakea ja saada EU-rahoitusta ja ehdottaa kuinka kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea, hallinnoida ja hyödyntää EU-rahoitusta voitaisiin kehittää.³⁰

²⁸ EURA-raportointi 12.9.2024

²⁹ EU-rahoitusohjelmat

³⁰ EU-rahoitusneuvonta

Motiva Oy selvittää oikeusministeriön toimeksiannosta, millaista rahoitusneuvontaa ja -palvelua kansalaisjärjestöt tarvitsevat. Motiva arvioi kehittämis ehdotuksia varten palveluntarpeita ja laatii työkalun, jonka avulla kansalaisjärjestöt voivat arvioida omaa valmiuttaan sekä kehittää toimintaansa ja hankehakemuksiaan. Pienimuotoiseen yhteiskehittämiseen perustuvan arvioinnin tuotokset julkaistaan talven 2026 aikana.

Hankeseuranta

Toimenpide on käynnissä.

[Kansalaisjärjestöjen kanssa etsitään keinoja lisätä EU-rahoitusta](#)

4.5 Vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan kanssa

Strategian toinen keskeinen tavoite on hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutuksen parantaminen, mihin myös pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma tähtää. Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa linjaa erikseen, että vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa vahvistetaan.^{31 32} Tavoitteen saavuttaminen edellyttää yhteistyötä hallinnon tasojen välillä ja avoimen hallinnon hankkeen kanssa sekä tietoperustan rakentamista ja sen kattavuuden varmistamista.^{33 34}

Tavoite: Julkisen hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välinen vuorovaikutus paranee.

Mittarit: Kansalaistoimintaa edistävä sääntely, kansalaisyhteiskunnan mahdollisuus osallistua päätöksentekoon, kansalaisyhteiskunnan tuki, erityisesti rahoitus

Tietolähteet: Avoimen hallinnon toimintaohjelman väliarviointi, kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan loppuraportti 2022–2026, kansalaisyhteiskunta-arvioinnin (2021) seuranta

³¹ Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

³² Yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpanohanke

³³ Järjestöbarometri 2024

³⁴ Avoimen hallinnon viides toimintaohjelma 2023–2027

8 Hallinto edistää vuorovaikutusta

Toimenpiteen tavoitteena on tehdä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa ja lisätä niiden osallisuutta säädösvalmistelussa ja kehittämishankkeissa. Vuorovaikutus tapahtuu ministeriöiden ja virastojen arjessa sekä henkilöstön valmiuksien kehittämällä.

Hallinto edistää vuorovaikutusta esimerkiksi avoimen hallinnon toimintaohjelmalla, soveltamalla lainvalmistelun kuulemisopasta sekä kehittämällä osallistumismenetelmiä. Myös EU:n kansalaisyhteiskuntastrategian tavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskunnan osallisuutta. Suunnitellaan vuoden 2021 kansalaisyhteiskunta-arvioinnin seurantaa.³⁵

Hankeseuranta

Toimenpide on käynnissä.

[Euroopan unionin kansalaisyhteiskuntastrategia](#)

Avoimen hallinnon viides toimintaohjelma ja sen [väliarviointi](#) (VM139:00/2023)

[Lainvalmistelun kuulemisopas](#)

[Aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittäminen: Arviomuistio](#)

9 Selvitys kuntien ja hyvinvointialueiden tuesta kansalaisjärjestöille

Toimenpiteen tavoitteena oli selvittää kuntien ja hyvinvointialueiden järjestöille ja säätiöille myöntämää tukea sekä avustustoimintaa ja -tietoja. Oikeusministeriö julkaisi marraskuussa 2025 selvityksen kehittämis ehdotuksineen. Selvityksen valmisteli Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI oikeusministeriön toimeksiannosta. Ministeriö avasi Ota kantaa -kyselyn keskustelun jatkamiseksi.

³⁵ Civic Space Scan of Finland

Hankeseuranta

Toimenpide on valmis. ☑

Kuntien ja hyvinvointialueiden avustukset järjestöille ja säätiöille: Selvitys avustustoiminnasta ja siihen liittyvistä tietoprosesseista

Kuntien ja hyvinvointialueiden järjestöille ja säätiöille myöntämät tuet ([Otakantaa.fi](https://otakantaa.fi))

Kuntien ja hyvinvointialueiden myöntämää tukea yhdistyksille ja säätiöille selvitetään

Liite 1 Toimeenpanoon yhteydessä olevia hankkeita ja ohjelmia

Tämä liite kuvaa muiden hankkeiden ja ohjelmien yhteyttä strategian toimeenpanoon, erityisesti kansalaisyhteiskuntavision muodostamiseen ja hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan väliseen vuorovaikutukseen. Taulukko on suuntaa antava.

Hanke / ohjelma	Hankenumero	Yhteys strategian toimeenpanoon	Lisätiedot
OM; Kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi	OM125:00/2023	Kansalaisyhteiskuntavision muodostaminen	https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM125:00/2023 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166196
OM; Lainvalmistelun kuulemisoppaan uudistaminen	OM030:00/2023	Vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan kanssa	https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM030:00/2023
OM; Osallistumisoikeuksien kehittäminen	OM135:00/2023	Vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan kanssa	https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM135:00/2023 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166351

VNK; Yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpanohanke	VNK031:00/2023	Vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan kanssa	https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VNK031:00/2023
MMM; Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma	MMM024:00/2021	Vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan kanssa	https://www.maaseutupoliitikka.fi/paatoksenteontueksi/tietoa/kokonaisohjelma
MMM; Maaseutupoliittinen selonteko	MMM012:00/2024	Kansalaisyhteiskuntavision muodostaminen	https://mmm.fi/hanke?tunnus=MMM012:00/2024
TEM; Yhteiskunnallisten yritysten strategian päivittäminen	TEM090:00/2024	Kansalaisyhteiskuntavision muodostaminen	https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM090:00/2024
SM; Sisäisen turvallisuuden selonteko	SM023:00/2024	Kansalaisyhteiskuntavision muodostaminen	https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM023:00/2024
VM; Peruspankkipalvelutyöryhmä	VM145:00/2024	Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan ylimääräisen sääntelyn keventäminen	https://vm.fi/hanke?tunnus=VM145:00/2024